

Dendrologický náučný chodník v Stakčine

Kraj:	Prešovský
Okres:	Snina
Geomorfologická jednotka:	Beskydské predhorie
Geologická jednotka:	flyšové pásmo
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus a vlak Stakčín
Východisko:	Stakčín, park pri kaštieli (v centre obce)
Trasa:	Stakčín, v areáli parku pri kaštieli
Dĺžka:	0,6 km
Čas prechodu:	0,5 h
Počet zastávok:	1 a 15 tabuliek pri drevinách
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: dendrologické

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2014

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Obecný úrad Stakčín, ul. SNP 6, 067 61 Stakčín; Občianske združenie Čemerica, ulica Mieru 193, 067 61 Stakčín

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný na realizáciu tematickej vychádzky.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Stakčín. Obec v doline Cirochy východne od Sniny na styku Laboreckej vrchoviny, Beskydského predhoria a Bukovských vrchov v mieste ústí potokov Trnovec a Chotinka. Prvá písomná zmienka je z roku 1317. Prvým známym vlastníkom bol šľachtic Peter Peteň (Pethényi), ktorý potom dal majetok Drugethovcom z Humenného. Títo v obci zriadili zemepanský majer (1612), ktorého súčasťou boli vodný mlyn a píla, neskôr pálenica a krčma. V druhej polovici 18. storočia bol postavený neskorobarokový kaštieľ a v polovici 19. storočia upravené jeho okolie (anglický park, francúzska záhrada, rybník, kúpele a i., pozri heslo nižšie). Obcou prechádzala smerom do Ruského sedla (801 m n. m.) v Bukovských vrchoch cesta z Uhorska do Haliče a Malopoľska známa ako **Via/Porta Rusica**, po ktorej sa vyvážalo víno a tabak a privážala soľ. V rokoch 1861 - 1865 bola cesta rekonštruovaná až do Ruského sedla. Jej kamenné pozostatky na 4km úseku pod Ruským sedlom sú kultúrnou pamiatkou. V obci ju pripomína starý kilometrovník s číslom 54. Vybudovanie železničnej trate z Humenného do Stakčína (1912) podnietilo rozvoj piliarstva. K parnej píle bola vybudovaná sieť lesných úzkokoľajok na zväžanie dreva z okolitých lesov. Udalosti prvej svetovej vojny pripomína rozsiahly vojnový cintorín zriadený severozápadne nad obcou v doline Chotinky podľa projektu maďarského architekta Jozefa Lampinga. Obec je vstupnou bránou do Národného parku Poloniny.

Historický park v Stakčíne. Prírodnokrajinársky park pri kaštieli v centrálnej časti Stakčína, skladajúci sa z dvoch častí - starého a nového parku. Starý park z druhej polovice 18. storočia sa nachádza za budovou kaštieľa. V druhej polovici 19. storočia začali pred kaštieľom budovať nový park. Je v ňom 13 druhov listnatých a šesť druhov ihličnatých drevín, najpočetnejšími druhmi sú jaseň štíhly a lipa malolistá. Z cudzokrajných drevín sa tu vyskytujú dub močiarny, dub červený a gledíčia trojtrňová. Najstarším stromom je dub letný s obvodom kmeňa vyše 550 cm a vekom cca 300 rokov. Medzi vzácne dreviny patrí tisovec dvojradový (*Taxodium distichum*). Historický park spolu s kaštieľom je národnou kultúrnou pamiatkou. V parku stojí pomník padlým v prvej svetovej vojne.

Prírodná rezervácia Grúnik. Chránené územie nad severovýchodným okrajom Stakčína na juhovýchodných svahoch Maňova v Laboreckej vrchovine vyhlásené v roku 1982 na ochranu zachovalých spoločenstiev bukových dúb s fytogeograficky významným výskytom zriedkavých druhov východokarpatskej flóry, napr. čemerice purpurovej, s pôvodnými zárastami kručinôčky krídlatej.

Vodná nádrž Starina. Vodárenská nádrž na hornom toku Cirochy v Bukovských vrchoch severne od Stakčína. Priehradný múr má výšku 50 m, plocha nádrže je 311 ha a objem 60 mil. m³ vody. Ide o najväčšiu nádrž na pitnú vodu na Slovensku, ktorá je zároveň najväčším zdrojom pitnej vody v strednej Európe. Bola vybudovaná v rokoch 1983 - 1988 pre zásobovanie pitnou vodou regiónu východného Slovenska, najmä Prešova a Košíc. Z dôvodu zabezpečenia ochranného pásma zdroja

pitnej vody nad nádržou bolo v 70. rokoch 20. storočia vystahovaných sedem obcí: Dara, Ostrožnica, Ruské, Smolník, Starina, Veľká Poľana a Zvala. Voda z nádrže putuje 10 km do úpravne v Stakčine. Zo zaniknutej obce Ostružnica pochádzajú tzv. ostružnické pergamenové listy z 11. - 12. storočia, ktoré sa považujú za najstaršiu písomnú cyrilskú pamiatku na Slovensku.

Riečne pirátstvo pri Stakčine. V geologickej minulosti územie medzi masívom Nastaz (južná časť Bukovských vrchov) a severovýchodnou časťou Vihorlatských vrchov odvodňoval riečny tok východným smerom - pravdepodobne horný tok Cirochy pokračoval k východu v dnešnom smere toku Ublianky do Uhu. Začiatkom štvrtohôr bol však v oblasti Stakčina načapovaný prítokom Laborca. Niekdajšia dolina končí nad dnešným tokom Cirochy. Na deštrukciu riečnej siete poukazuje aj tok Ublianky, ktorý - ochudobnený o horný tok Cirochy - sa vyznačuje slabšou spätnou eróziou. Rieka Cirocha sa vlieva pri Humennom do Laborca.

Marmarošské diamanty. Číre dvojpýramidálne kryštály kremeňa svojrázneho tvaru s prímiesami, pripomínajúce diamanty. Vznikli kryštalizáciou z hydrotermálnych roztokov na rôznych miestach v celých Karpatoch, typicky v rámci Marmarošských vrchov (rum. Munții Maramureșului), pohoria na ukrajinsko-rumunskej hranici, ale aj vo svete, kde nesú lokálne pomenovania. Na severovýchodnom Slovensku sa vyskytujú v puklinách paleogénnych hornín flyša napr. nad vodnou nádržou Starina, v okolí Uliča a Veľkého Lipníka; na druhej strane sú známe aj z vápencov pri Borinke.

Národný park Poloniny. Leží na severovýchodnom Slovensku na hraniciach s Poľskom a Ukrajinou v **Bukovských vrchoch**. Bol vyhlásený v roku 1997. Podstatnú časť parku zaberajú bukové lesy, v ktorých významný podiel majú pralesy. Na hlavnom chrbáte Bukovských vrchov sú časté lúky - poloniny. Mnohé druhy organizmov žijúcich na území parku sú endemity. Najhodnotnejšie časti územia parku sú chránené v maloplošných chránených územiach: v národných prírodných rezerváciách (Stužica, Havešová, Riaba skala, Rožok, Pľaša, Stinská a Pod Ruským), prírodných rezerváciách (Bahno, Borsučiny, Bzaná, Gazdoraň, Hlboké, Hrúnok, Ruské, Stinská Slatina, Stružnická dolina, Šípková, Udava, Uličská Ostrá) a prírodnej pamiatke (Ulička). Územie Národného parku Poloniny včítane jeho ochranného pásma je súčasťou Medzinárodnej biosférickej rezervácie Východné Karpaty, druhej najväčšej v Európe. Pôvodne vznikla v roku 1993 ako slovensko-poľská, od roku 1998 po pripojení ukrajinských území je trilaterálna - prvá na svete. Pokrýva územie šiestich veľkoplošných chránených území. Okrem NP Poloniny ide o: Bieszczadský národný park, Cisniansko-Wetlinský park krajobrazovy a Park krajobrazovy Doliny Sanu v Poľsku a Užanský národný prírodný park a Nadsjanskij regionálny krajinný park na Ukrajine. Viaceré vyššie spomenuté maloplošné chránené územia národného parku (Stužica, Rožok, Havešová) patria aj medzi lokality svetového prírodného dedičstva UNECSO so spoločným názvom „Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy“ ležiacich v 12 európskych krajinách (stav v roku 2018). Pôvodný zápis sústavy „Karpatské bukové pralesy“ v roku 2007 tvorilo 10 lokalít na území slovensko-ukrajinských Karpát. Územie parku je tiež súčasťou chráneného vtáčieho územia Bukovské vrchy a viaceré plochy sú územia európskeho významu (Bukovské vrchy, Ublianka, Stinská, Ulička). Obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000.

Obsah informačných panelov

Náučný chodník nie je vyznačený v teréne. Pozostáva z úvodného panela („Po dendrologickom chodníku v našom parku“) a menoviek 15 najzaujímavejších drevín parku.

